

sinds 1936

Stichting Urgente Noden Nederland
(SUN Nederland)

Blaeu Erf 9, 1012 PZ Amsterdam
Tel.: Andries de Jong: 06-20010507
www.sunnederland.nl

Jaarverslag 2015/ samenvatting

De rol van sociale professionals versterken

In 2015 heeft SUNNederland een eerste stap gezet buiten het primaire werkterrein dat wordt gevormd door het bevorderen van de totstandkoming van lokale/regionale samenwerkingsverbanden op het gebied van de hulp bij individuele noden. Die stap houdt in dat SUNNederland actief gaat onderzoeken wat in samenwerking met andere organisaties kan worden gedaan om de rol van sociale professionals, zoals huisartsen, leerkrachten en werkers in de maatschappelijke dienstverlening, jeugdzorg, opvang te versterken wanneer zij met individuele nood in aanraking komen.

De betekenis van zo'n onderzoek kan worden geplaatst in de ontwikkelingen in onze samenleving sedert de jaren vijftig van de vorige eeuw, die -heel beknopt- als volgt kunnen worden geschetst:

Na de Tweede Wereldoorlog kwam de verzorgingsstaat tot ontwikkeling en vanaf de invoering van de Algemene Bijstandswet werd de overheid exclusief de verantwoordelijke instantie voor de financiële problemen van burgers. Gemeentelijke sociale diensten werden vervolgens steeds belangrijker en omvangrijker en hun werkterrein breidde zich voortdurend uit. Het sociale domein is lokaal een voor burgers belangrijk en meer bereikbaar domein geworden.

Parallel daaraan verdwenen de lokale samenwerkingsverbanden voor noodhulp en werd het vanzelfsprekend dat instellingen op het gebied van onderwijs, zorg en maatschappelijke opvang grosso modo geen taak meer hadden wat betreft financiële problematiek van hun cliënten.

In de afgelopen decennia veranderde vanuit het leidend beginsel van de marktwerking ook de financieringswijze van de sector van de sociale professionals, waarbij aanbesteding, contracteren en output-financiering een voorname plaats kregen. Bij de maatschappelijke instellingen leidde dit tot een grote nadruk op de regulering van het werk van de professionals in procedures, taakstellingen en protocollen, dit nog versterkt door de inkaderende effecten van de informatietechnologie, die een steeds belangrijker positie kreeg.

Al deze ontwikkelingen brachten het paradigma met zich mee dat sociale professionals zich niet langer hoeven in te laten met de financiële problematiek van hun cliënten, ja dat soms ook niet mogen.

Maar dit is aan het veranderen. Voor een belangrijk deel is het paradigma in strijd met de maatschappelijke realiteit dat bij mensen met gezondheidsklachten of problemen vanwege werkloosheid, armoede en schulden de vaak niet geuite, veelal verborgen blijvende financiële problematiek een grote rol speelt. Voor een ander deel zien sociale professionals zich door de rigiditeit van het paradigma belemmerd in een alerte, open en cliëntgerichte aanpak.

De tijd lijkt aangebroken dat de aandacht voor de materiële situatie van cliënten opnieuw wordt geïncorporeerd in het beleid van instellingen op het gebied van de zorg, het onderwijs en de maatschappelijke opvang en dienstverlening. Die aandacht heeft grote preventieve waarde en de maatschappelijke geloofwaardigheid van sociale professionals en hun werkrelatie met kwetsbare burgers is ermee gediend.

In een door SUNNederland in het najaar van 2015 georganiseerde conferentie, het zogenaamde Noorderheide-overleg in samenwerking met de Stichting Elise Mathilde, waarover meer in dit jaarverslag, hebben een aantal betrokkenen bovenstaande ontwikkelingen besproken en conclusies getrokken. Het verslag van dit overleg vormt de basis van de verdere activiteiten van SUNNederland in samenwerking met organisaties die zich betrokken voelen bij de aanpak.

2. Verdere verbreiding van noodhulporganisaties.

Conform de doelstelling van de stichting ligt het accent van haar werkzaamheden op de verdere verbreiding van noodhulporganisaties en op het waar nodig ondersteunen van bestaande bureaus.

In 2015 is het aantal noodhulpbureaus in Nederland toegenomen tot twintig en die zijn actief voor vijfentachtig gemeenten. De dekking in termen van bevolkingsgrootte is daarmee toegenomen tot rond 30%, in termen van bijstandsniveau is de dekking inmiddels rond de 50%.

In het algemeen gesproken komen in het zuiden van het land noodhulpbureaus nog weinig of niet voor en is het zaak meer aandacht te gaan richten op de provincies Zeeland, Noord-Brabant en Limburg.

In de in 2015 gehouden vergaderingen heeft het bestuur telkenmale de ontwikkelingen besproken en in een aantal gevallen hebben individuele bestuursleden kunnen bemiddelen bij het leggen van contacten met betrokkenen in gebieden waar wordt gewerkt aan de totstandkoming van een noodhulpbureau.

In paragraaf 5. 1 wordt nader gerapporteerd over de ontwikkelingen in de praktijk.

3. Bestuurssamenstelling

Per 1 januari 2015 was het bestuur als volgt samengesteld:

- M.J.J.M. Malmberg (voorzitter),
- J. Mol (penningmeester),
- E.Y. Beelaerts van Blokland,
- M.A.L. van Beuningen,
- J.C. de Boer,
- J.C. van Hasselt,
- M. Schut
- H.C.H. Smit

In het verslagjaar hebben zich geen mutaties in de samenstelling van het bestuur voorgedaan.

In 2014 hebben de heren R. de Vos, F. Willemse als bestuursadviseur bijgedragen aan de beleidsontwikkeling.

4. Bestuurlijke activiteiten in 2015

Kenniscentrum voor partners

Hoewel in 2015 in economische zin het eind van de in 2008 begonnen crisis in het zicht leek te komen, is onmiskenbaar dat de effecten van de crises voor velen in ons land nog steeds voelbaar zijn. De groep mensen die met verarming wordt geconfronteerd, is in de afgelopen jaren wellicht niet zozeer in omvang toegenomen, maar wel heeft de problematiek zich verdiept. Aanvragen voor noodhulp betreffen steeds vaker complexe situaties.

Het bestuur van SUNNederland acht het van groot belang dat in aanvulling op de soms wat karige analyses van de problematiek zoals gemeenten die maken, ook vanuit het maatschappelijk veld analyses worden gemaakt van de problematiek. Het kenniscentrum waarover het vorig jaarverslag reeds spreekt, zou hierin een belangrijke rol kunnen vervullen. In het verslagjaar kon door beperkt beschikbare personele capaciteit dit onderwerp alleen in aanzet worden uitgewerkt, maar het bestuur blijft vinden dat dit een belangrijk onderwerp is dat nader uitwerking verdient. Dat is mede, omdat de casuïstiek van noodhulpbureaus veelal vroegtijdig een beeld geeft van grotere maatschappelijke vraagstukken.

Het kenniscentrum zou ook kunnen bijdragen aan de informatievoorziening van hulpverleners, fondsen en van gemeenten.

Zo zijn er -om een voorbeeld te noemen- diverse fonds-op-naam constructies die zich richten op een specifiek doel, nuttige kennis voor de hulpverlening, maar omgekeerd kent de hulpverlening de (soms wat in het verborgene bestaande) doelgroepen die voor hulp in aanmerking komen, wat weer nuttige kennis kan zijn voor notarissen en rijkere Nederlanders die een fonds-op-naam willen oprichten.

Het is maar een voorbeeld, maar wat ermee gezegd wil zijn is, dat er wel veel kennis beschikbaar is, maar dat die nog te weinig systematisch en te weinig gericht de betrokkenen

gemeenten, instanties, fondsen en hulpverleners bereikt. Het kenniscentrum in samenwerking met het Landelijk Beraad van noodhulpbureaus kan wat dit betreft goed werk verrichten.

Het bestuur van SUNNederland is dan ook van plan de komende jaren meer systematisch en intensiever aandacht te gaan geven aan de verspreiding van kennis over alle aspecten van verarming en aan de belangrijke preventieve functie van noodhulp.

De relatie van SUNNederland met lokale/regionale noodhulpbureaus

Een ander onderwerp waarover het bestuur zich in het verslagjaar heeft beraden, vormt de relatie van SUNNederland met noodhulpbureaus in den lande.

Het bestuur heeft geconstateerd dat hier en daar gedachten leven omtrent het bestaan, dan wel het creëren van enigerlei gestructureerde, soms als hiërarchisch veronderstelde relatie tussen de SUNNederland en de noodhulpbureaus dan wel het Landelijk Beraad van noodhulpbureaus.

Wat dit betreft heeft het bestuur nog eens vastgesteld dat primair het principe geldt dat een noodhulpbureau onafhankelijk is. Die onafhankelijkheid bestaat lokaal/regionaal in die zin dat geen van de in een noodhulpbureau samenwerkende partijen (overheid, fondsen, hulpverlening) een uiteindelijk gezag over het bureau heeft, en zij bestaat ook in de relatie tussen het noodhulpbureau en SUNNederland.

Wel kan het voor noodhulpbureaus van betekenis zijn ervaringen uit te wisselen en van elkaars kennis te profiteren. Zo wordt informatie uitgewisseld over allerlei regelingen en over door sommige bureaus genomen initiatieven die voor de anderen inspirerend kunnen zijn. Ook informatie-uitwisseling over ICT en procedures in de relatie met fondsen kan van praktische betekenis zijn.

Het Landelijk Beraad vervult wat dit betreft een belangrijke functie en SUNNederland is graag bereid binnen haar mogelijkheden daarbij een helpende hand te bieden.

Vanuit de optiek van SUNNederland gezien is het een maatschappelijk belang dat noodhulpbureaus op lokaal/regionaal niveau een geloofwaardige positie hebben en houden. Een consistente werkwijze draagt bij aan die geloofwaardigheid en onderling beraad daarover kan die positie versterken en bijdragen aan de kwaliteit van werken. Voor de positie van kleinere bureaus kan het van betekenis zijn dat zij kunnen zeggen dat zij deel uitmaken van een landelijk samenwerkingsverband. Het staat noodhulpbureaus echter vrij over bovenstaande anders te denken.

Echter vanuit de optiek van SUNNederland is er alle reden daar waar mogelijk en gewenst het Landelijk Beraad te steunen in het voortdurend werken aan een geloofwaardige positie van de noodhulpbureaus.

Waarbij overigens omgekeerd ook geldt, dat SUNNederland bij het werken aan de "uitrol" zeer gebaat is met de informatie over ervaringen van noodhulpbureaus die via het contactnetwerk wordt opgedaan.

Het Noorderheide overleg

Een ander onderwerp waaraan het bestuur in het verslagjaar de nodige aandacht heeft gegeven is het reeds in het jaarverslag over 2014 genoemde voornemen een conferentie te houden over noodhulp in relatie met actuele maatschappelijke ontwikkelingen.

In de discussie over die ontwikkelingen is geconstateerd dat de Nederlandse samenleving een hoog ontwikkeld hulp- en zorgverleningsaanbod kent, waarin naar schatting zo'n 1.3 miljoen personen werkzaam zijn, maar dat tegelijkertijd in de praktijk de contactmomenten met kwetsbare burgers met financiële problemen maar zeer beperkt worden benut.

Zoals in de inleiding van dit verslag is aangegeven, heeft dit te maken met de mede door de invoering van de Algemene Bijstandswet ontstane gedachte dat het een overheidstaak is burgers in financiële nood te helpen. Ook kan de door protocollen en op het bereiken van targets beheerste bedrijfsmatige cultuur van de hedendaagse hulpverlening een rol spelen.

Het leek het bestuur interessant daarover nader van gedachten te wisselen met een gevarieerd samengestelde groep betrokkenen.

In lijn met de in de inleiding geschetste maatschappelijke ontwikkeling is als thema gekozen wat de potentiële mogelijkheden en de rol van sociale professionals bij financiële noodhulp zouden kunnen zijn.

De ervaring leert dat vele hulpverleners grote barrières kennen om zich in de materiële omstandigheden van cliënten te verdiepen en vervolgens noodhulp in te zetten als onderdeel van hun werk. Als in Nederland jaarlijks naar voorzichtige schatting ruim honderdduizend huishoudens in klemmende financiële omstandigheden verkeren waarvoor wettelijke voorzieningen niet, niet tijdig of niet voldoende oplossing kunnen bieden, wat kunnen hulp- en dienstverleners dan doen, kennen zij voorzieningen op het gebied van noodhulp en hoe krijgen zij daar toegang toe? Wat kunnen overheden en fondsen daarin nog meer betekenen dan ze reeds doen?

Het overleg met deelnemers vanuit SUNNederland, de hulp- en dienstverlening, de vermogensfondsen en de landelijke en lokale overheid, heeft plaats gevonden op 4 en 5 november 2015 op het door de Stichting Elise Mathilde van Beuningen welwillend ter beschikking gestelde landgoed Noorderheide in Vierhouten. De resultaten van de besprekingen en enkele vervolgstappen zijn in een afzonderlijk document samengevat, dat in de eerste helft van 2016 is verschenen.

Overlegsituaties

Tenslotte vermelden wij dat vanuit het bestuur in het verslagjaar goed overleg is gevoerd met beleidsambtenaren van de ministeries van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en van het ministerie van Binnenlandse Zaken. Daarnaast is vanuit het bestuur de relatie met de FIN, de vereniging van fondsen in Nederland, onderhouden.

Overige onderwerpen

Naast de bovengenoemde zaken, heeft het bestuur in 2015 vanzelfsprekend de nodige aandacht besteed aan de formele aspecten van het bestuurlijk werk, met name het vaststellen van de begroting voor het komend jaar alsmede de rekening en verantwoording van het voorgaande jaar.

In de vergadering van maart 2015 is het beleidsplan 2015-2018 definitief vastgesteld.

Het bestuur heeft in 2015 vier maal vergaderd en wel in maart, juni, september en december. Daarbij was een nieuwe ervaring, dat zowel het noodhulpbureau Zwolle als het bureau Haarlem gastvrijheid boden. Het was plezierig kennis te maken en ter plaatse te kunnen spreken over de ervaringen van deze noodhulporganisaties.

Het bestuur is de Ridderlijke Duitse Orde Balije van Utrecht erkentelijk voor de gastvrijheid die andermaal is geboden om regulier in het pand van de Orde in Utrecht de bestuursvergaderingen te houden.

5. Uitvoerende activiteiten in 2015

5.1 De uitrol van noodhulp bureaus en de verbreding in werkgebieden

Ook in 2015 ligt het accent van de activiteiten op het realiseren van nieuwe noodhulpbureaus, het verbreden van het werkgebied van noodhulpbureaus waar wenselijk en nuttig en het consistent en duurzaam functioneren van de bureaus. Het streven is 70 tot 80% van de beleidscapaciteit hieraan te besteden.

De uitrol omvat een vijftal fasen:

1. Oriënteren, verkennen
2. Onderzoek haalbaarheid
3. Voorbereiding oprichting noodhulpbureau
4. Operationaliseringfase
5. Nazorg
6. Verbreden en verankeren in de regio

5.2 Kwaliteitsbeleid met name ontwikkeling kenniscentrum en Landelijk Beraad

In 2015 is voortgang gemaakt met de beeldvorming over het functioneren van de noodhulpbureaus, wat hen bezighoudt en wat relevant is om landelijk te benutten voor uitwisseling en analyse. SUNNederland wil daarmee een nieuw handboek voorbereiden, dat zowel voor bestaande noodhulpbureaus als voor nieuwe relevant is. Die lijn werd in 2014 ingezet op basis van de mogelijkheden die het Ministerie van SoZaWe in financiële zin heeft geboden. Daarbij moet rekening worden gehouden dat noodhulpbureaus onafhankelijk zijn. De landelijke dienstverlening dient aan te sluiten bij hun situatie.

Voorts heeft om een aantal redenen een scherpe oriëntatie op kwaliteitsbeleid plaats gevonden:

1. De toekomst van tijdige noodhulp die niet van toeval afhangt is afhankelijk van het beleid van hulpverleningsinstellingen om oog te hebben voor de materiële situatie van

cliënten en dat is op zichzelf weer afhankelijk van de subsidiërende instanties. Hier is een wereld te winnen.

2. De zorg voor tijdig bereik en inzetten van hulp heeft de inzet van alle partijen nodig. Dat vergt een gelijkwaardigheid van inzet in het kader van noodhulp, die bestuurlijk gesproken een anomalie betreft. Het sociaal maatschappelijk bestel kent vooral een hiërarchische inrichting en dat is bij noodhulp niet handig. In dat kader is de Noorderheide-werkconferentie voorbereid.

3. In 2005 is voor het eerst een handboek "individuele noodhulp" gemaakt. Dat handboek verdient actualisering en dat is ook meegenomen in de begroting voor SoZaWe. Mede het Noorderheide-overleg vormt onderdeel van het traject "ontwikkelen handboek individuele noodhulp in Nederland".

5.3 Ontwikkelen geefmarkt en overleg met (vermogens)fondsen

In 2015 zijn oriënterende stappen gezet in het overleg met in het bijzonder adviseurs en donerende fondsen over de vraag hoe de "geefmarkt" zich zou kunnen ontwikkelen in aansluiting op de ontwikkelingen van noodhulpbureaus. Een aantal fondsen, waaronder de M.A.O.C. Gravin van Bylandtstichting, Nalatenschap de Drevon, Fonds DBL, Ridderlijke Orde Balije van Utrecht is (actief) beschikbaar in de participatie van de uitrol en het verlenen van giften(budget). Het bestuur is dankbaar dat zoveel en zo diverse fondsen bijdragen aan de activiteiten van SUNNederland

Het gaat dan om:

- * de verdere ontwikkeling van afstemming met individuele nodenfondsen, hun initiatieven en hun positionering;
- * projectvorming in de directe omgeving van een noodhulpbureau rond doelcategorieën in samenwerking met bijvoorbeeld onderwijs, voedselbank, jeugdsportfonds, stichting leergeld, enzovoorts.
- * landelijk betrekken van sleutelfiguren door middel van een "middagoverleg" (Noorderheide-overleg).
- * beginnend overleg met het bedrijfsleven

De focus heeft in 2015 gelegen op het overleg met fondsen en oriëntatie op "werving" van middelen voor noodhulpbureaus.

5.4 Communicatie en positionering

Er is regelmatig overleg met stakeholders en er worden presentaties gegeven en bijdragen geleverd voor publicaties. Het overleg met mensen uit de kring van wetenschap, maatschappelijke dienstverlening, schuldhulpverlening en overheid draagt er toe bij, dat SUN Nederland een grotere naamsbekendheid krijgt en gaandeweg vaker wordt uitgenodigd een inbreng te leveren in de meningsvorming. Zo zijn niet alleen presentaties gegeven voor bijeenkomsten van Stimulansz, maar werd ook gepresenteerd bij het ministerie en overleg gevoerd met de staatssecretaris, met ambtenaren van SZW en BZK en een aantal vertegenwoordigers op het terrein van schuldhulpverlening, incasso, enz.

5.5 Recapitulatie inzet 2015 voor de verschillende werkerreinen

	2013	2014	2015	2015 begroot
* Inzet uitrol	796 uur	1206 uur	1020 uur	1215 uur
* kwaliteitsbeleid	50 uur	92 uur	196 uur	125 uur
* ontwikkeling geefmarkt	60 uur	80 uur	40 uur	50 uur
* communicatie	80 uur	180 uur	124 uur	110 uur
Totaal	986 uur	1558 uur	1380 uur	1500 uur *

* *Het betreft effectieve uren, exclusief reistijd, beheerstaken voor de Stichting, administratieve zaken, werkoverleg met medeontwikkelaars, inzet van derden, enzovoorts.*

6. Organisatie

In 2015 is evenals in het voorgaande jaar voor de uitvoerende en ondersteunende werkzaamheden het managementcontract voortgezet, dat de stichting heeft gesloten met Concern/de Jong, welke organisatie daarvoor de heer drs. A.Tj. de Jong inzet.

De heer de Jong heeft - binnen de globaal vastgestelde beleids- en financiële kaders- een grote mate van vrijheid om de feitelijke werkzaamheden vorm te geven naar de mate waarin situaties in de praktijk mogelijkheden bieden om de doelstellingen met betrekking tot hulp bij urgente nood vorm te geven. Hij fungeert als directeur van de stichting.

Via Concern/ De Jong hebben in 2015 voorts onder andere de volgende personen, deels op vrijwillige basis, meegewerkt aan de activiteiten van de stichting:

- * AnneMieke Sprenger voor nazorg noodhulpbureaus
- * Boy Nijhoff voor het samenstellen van sociale kaarten
- * Rick Riemsdijk van Eldik voor projectvoorbereiding
- * Ger Taubman, communicatie-uitingen en website
- * Ger den Heijer, algemene ondersteuning en behandeling/verwijzing aanvragen
- * Paul de Haan voor de ontwikkeling van de geefmarkt bij het bedrijfsleven
- * Henk van Es (beleidsadvies)

Amsterdam, 28 mei 2015

Ir. M.J.J.M. Malmberg
voorzitter